

סימני אש

דגם סימן אש ג'נרלי בעברית

סימן האש כפי שנחשף בקיר בית הדפוס

סימני האש הופיעו בעולם לאחר השריפה הגדולה בלונדון בשנת 1666, בה נהרסו כשני שלישי מבתי העיר. בעקבות השריפה, נוסדו חברות ביטוח שהציעו פיצוי במקרי שריפה ופעלו במשותף עם חברות כיבוי אש פרטיות לצמצום נזקי האש והסיכון לאובדן רכוש ונפש.

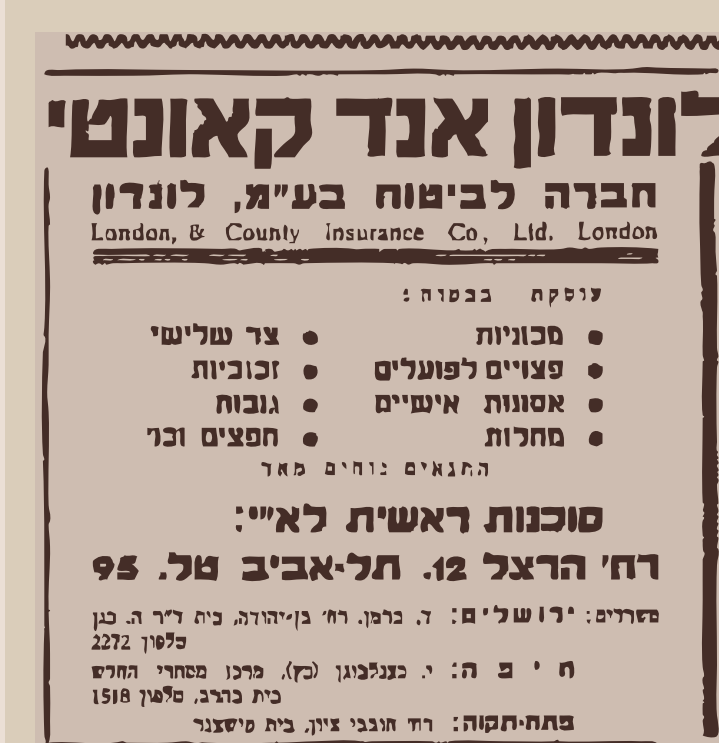
עד להקמתם של שירותי דואר הציבורי באירופה באמצע המאה ה-19, לא היו שמות לרחובות הערים ולא היו מספרי בתים. חברות הביטוח מצאו פתרון לזיהוי בתי המבוטחים בסימני האש נפוצו בכל רחבי העולם והגיעו גם לארץ ישראל במאה ה-19. חברות הביטוח הראשונות בארץ תלו את סימני האש בחזיתות הבתים בערים ובמושבות כאמצעי לפרסום וקידום עסקיהן, בנוסף למודעות הרבות שפירסמו בעיתונים. לאחר מלחמת העולם השנייה, פסק השימוש בסימני אש בעולם. כיום, אלפי סימני האש שנוותרו בבתי הישנים בעולם מהווים עדות היסטורית לתופעה נעלמת זו. כחמישים דגמים שונים של סימני אש נמצאו בארץ, מהם מרביתם של חברות ביטוח בין לאומיות ומקצתם חברות ביטוח מקומיות שנוסדו בארץ כמו: ציון, הסנה, מנורה, מגדל ועוד.

דבר, ספטמבר 1928

דבר, יולי 1927

בכית פישצנר פעלה בתקופת המנדט סוכנות ביטוח של אבשלום כהן, שייצגה את חברת פירל וחברת לונדון את קאונטי. עיתון דבר, 1938.

חברת הביטוח ג'נרלי

חברת הביטוח הבינלאומית אסיקוראציוני ג'נרלי, שמרכזת בעיר טרייסטה באיטליה, היא חברת הביטוח הרביעית בגודלה בעולם. היא הוקמה בשנת 1831 על ידי ג'וזפה לזארו מורפורגו, משכיל יהודי שאפתני, שהצליח לרכז סביבו אנשי כספים וקבוצת מנהיגים מהקהילה היהודית בעיר. לחברה ולחברות הבנות שלה נתח שוק רחב באיטליה, גרמניה, צרפת, אוסטריה, סרביה, שווייץ, בוסניה-הרצגובינה, יפן, סין וישראל. פעילותה של ג'נרלי בארץ החלה בשנת 1888 כשפתחה נציגות בירושלים. באי כוחה של ג'נרלי בארץ משנת 1920 ואילך היו "כספי דיסקין וקפלן". בשנת 1934 מוזגה פעילותה של חברת הביטוח מגדל עם ג'נרלי. חברת מגדל היא כיום אחת מחברות הביטוח הגדולות בארץ. ג'נרלי, שהייתה ממיסדות מגדל, מחזיקה כיום ב-70% מהונה. רחוב יפו בירושלים עדיין מתנאה בבניין ג'נרלי שנבנה בשנת 1935 ובראשו פסל האריה סמלה של החברה.

סימן אש ג'נרלי בבית דפוס גרינבוים בפתח תקווה

בשלהי המאה ה-19 הוקם ברחוב חובבי ציון בפתח תקווה בית המגורים של משפחות פישצנר ולמפרט. בית חד קומתי עם גג רעפים אדום, קירותיו נבנו מלבני בוץ מעורב בקש, הקירות טיחו וסידו. ציורי קיר פרחוניים עיטרו את קירות החדרים.

בתחילת המאה ה-20 נקבע מעל דלת הכניסה לבית שלט פח של חברת אסיקוראציוני ג'נרלי מהעיר טרייסטה, שבמשך השנים כוסה בשכבות צבע - עד שנעלם. בשנת 1934, קנה שמואל גרינבוים את הבית והכניס לתוכו מכונית דפוס גדולה שקנה בגרמניה, ששימשה להדפסת נייר משי דק לעטיפת פרי הדר של המותג הנודע Jaffa. המבנה פעל כבית דפוס עד שנת 1970 לערך, ואחר כך מחסן לחיתוך נייר. עיריית פתח תקווה והמועצה לשימור אתרי מורשת החליטו לשמר את מבנה בית הדפוס מתוך כוונה לאפשר מבט בלתי אמצעי על ההיסטוריה של העלייה לארץ, החקלאות המלאכה והפרדסנות שאפיינו את פתח-תקווה בימיה הראשונים.

בשנת 2007, לאחר שבית הדפוס הוכרז מבנה לשימור, פרצה שריפה גדולה שגרמה לקריסת גג הרעפים וניזוקה מכונית הדפוס, היחידה מסוגה בארץ. אף על פי כן הוחלט להמשיך ולשמר את הבית ואת מכונית הדפוס הנדירה.

במהלך עבודות השימור נמצא שלט הפח הנסתר מעל דלת הכניסה. לאחר ניקוי השלט ולימוד פרטיו התברר שהשלט הוא "סימן אש" מקורי, המציין שבעלי הבית היו לקוחות של ג'נרלי - "חברה לאחריות אש" והם זכאים לפיצוי במקרה של שריפה. אך האירוני הוא, שבעקבות השריפה ב-2007 נמצא סימן האש של בית הדפוס הישן.

סימני אש נוספים, שהתגלו לאחר מכן בבתי ישנים, הם טביעת אצבע של היסטוריה רבת שנים של ענף הביטוח ושל בניית מערך הכבאות וההצלה בארץ מסוף המאה ה-19 ועד להקמת המדינה בשנת 1948.